



Sosialskolen på Diakonihjemmet ser tilbake – men mest framover

- Det ble hilst med glede på de kirkelige hold da Diakonihjemmet i 1968 fikk godkjent deler av diakonutdanningen som sosialscole.
- Rektor Hauglins åpningsforelesning til sosialskolens studenter den 23. januar markerte både skolens start på det 20. semester og hans tilbakekomst som rektor,

I dag starter det 20. semester i Diakonihjemets sosialscoles historie. Gjennom 10 intense år, hvor hver måned, uke, og av og til enkelte dager, har betydd muligheter i alle retninger, har vi arbeidet oss frem mot noe som kanskje er i ferd med å bli en sosialscole. Vi er bygget ut til en normalstørrelse på ca. 200 studenter i sosionomutdanningen. Skolen har 25 stillinger, fordelt på forskere, knyttet til våre 3 forskningsprosjekter, lærere knyttet til grunnutdanning og etterutdanning og personale i administrative stillinger. Vi er nådd til et nivå hvor de viktigste elementene i grunnutdanningen er fastlagt etter omfattende og møysommelig utredning, diskusjon og aksjon. For grunnutdanningen gjenstår viktige oppgaver med å forbedre den kvalitetsmessig, men i årene som kommer vil den største ekspansjonen, komme innen feltene etterutdanning og forskning.

Disse 10 intense årene rommer for vår skoles vedkommende en omfattende prosess, som ikke på noen måte har stoppet opp, utallige problemer, hvorav enda mange er uløste og mange spørsmål både av prinsipiell og praktisk art, hvorav de fleste enda ikke har fått sitt gjennomarbeidede svar. Vi er aldeles ikke ferdige og den dagen da vi synes vi er det, da er jeg helt sikker på at vi virkelig er det — ferdige.

Men hele denne tiden har vi arbeidet under merkelappen — en kristen sosialscole. Det ble hilst med stor glede på kirkelig hold da Diakonihjemmet i 1968 fikk godkjent deler av sin diakonutdanning som sosialscole. Vi kan i dag uten hovmod si at gleden var uskyldig og bygget på liten innsikt i de oppgaver og utfordringer som ventet. Så har da også gleden senere blitt blandet med andre følelser, og kanskje i perioder helst erstattet av disse. Vi ble i 1968 møtt med en betydelig, til dels massiv, skepsis og motstand

fra fagfolk innen helse- og sosialsektoren. Vi bør i dag åpent innrømme, uten skam, at størsteparten av denne skepsis var berettiget og saklig begrunnet. Senere er imidlertid motstand og skepsis blitt blandet opp med andre holdninger, som respekt og anerkjennelse. Disse to endringer i holdning fra henholdsvis kirke og sosialsektor er interessante observasjoner og vel egnet til ettertanke. Er dette normalt og nødvendig eller er det slik at vi burde oppøve en større evne til både å glede og utfordre i begge leire? I alle tilfelle: Denne skolen kan ikke overleve som en kristen sosialscole uten at spørsmålet om hva det egentlig betyr, konstant er til diskusjon i skolens miljø. Har vi valgt å bære den merkelappen og ta opp det historisk krevende — mange vil si umulige — prosjekt, må vi også være villige til å leve med spørsmålet hele tiden. Hva er en kristen sosialscole?

I.

Vi eies av Det norske Diakonihjem som er en kirkelig institusjon. Vi har vedtekter som knytter oss til denne institusjonen og dens basis. Det angir visse rammer. Men spørsmålet kan ikke anses besvart bare ved å henvise til disse. Vi har studenter og lærere som bekjenner kristen tro, men en påpeking av dette forholdet er heller ikke noe skikkelig svar. Det betyr nok at det finnes et omfattende, personlig grunnlag i skolemiljøet for å ta opp spenningene mellom kristen tro og sosialt arbeid, men dette kan ikke være det eneste kjennetegn på en kristen sosialscole. Jeg vil endog advare mot å slå seg til ro med at skolens kristne karakter er sikret i og med at studentene bekjenner kristen tro. Jeg vil derfor i denne omgang se bort fra eiendomsforhold, vedtekter og personlig tro, ikke fordi de er betydningløse eller uten interesse, men fordi jeg i denne forelesningen ønsker å rette oppmerk-

somheten mot et annet forhold som jeg ser på som helt grunnleggende: Skolens faglige aktiviteter. Det er i første rekke kjennetegn ved disse aktiviteter som avgjør skolens kristne karakter. Med faglige aktiviteter tenker jeg både på problemområder, problemstillinger innenfor disse områdene og måter å arbeide med problemene på.

II.

Først av alt mener jeg det er en plikt for en kristen sosialskole å rette oppmerksomheten mot det smertelige faktum at svært mange mennesker i nød har liten eller ingen tillit til kirken. I en del tilfeller er det endog riktig å si at de skyr kirken som pesten. De av oss som har opplevd dette i sterkere eller svakere grad kjenner det som en dyp krise. Vi lever i en kirke som flommer over av verbal omsorg for mennesker, men som samtidig mangler varme, konsentrerer seg om kamp for egne interesser, støter avvikere ut og møter mennesker med snerpet korrekthet. En kristen sosialskole må i sin faglige aktivitet stille spørsmålet ikke bare hvorvidt de elendige kan stole på kirken, men om hvorfor de eventuelt ikke kan gjøre det. Det er en del av vårt kall, som en del av kirken, å konfrontere kirken med disse spørsmål. Det er vår oppgave å bidra til en omfattende analyse av den kirkelige situasjon. Det er ikke sunt å overlate til generalsekretærer og biskoper alene å beskrive den kirkelige situasjon. Det er vår oppgave å foreta en faglig bearbeiding av klienters og sosialarbeideres virkelighet og konfrontere dem som sitter høyt og tørt med disse analyser. Ja, jeg vil si det så sterkt at vi ville svikte vår solidaritetsforpliktelse som kristen sosialskole om vi ikke tok denne oppgaven alvorlig. I årene som kommer, bør derfor deler av vår forsøks- og forskningsvirksomhet ta opp slike oppgaver, for om mulig, å gi et bidrag til en bedre kirkelig situasjonsanalyse og bedre kirkelig praksis overfor mennesker i nød.

III.

For det andre er det vår oppgave som kristen sosialskole å ta opp til alvorlig behandling alle de forhold som er en del av klienters situasjon. Vi kan ikke vike tilbake for å sette på dagsorden emneområder som i kirke og samfunn forøvrig sees på som kontroversielle, angstfylte eller tabubelagte, spørsmål knyttet til politikk, avvik, seksualitet, død, alder, sykdom, minoriteter. Alt dette hører med som emneområder for vår faglige aktivitet. La meg spesielt understreke at det også er vår plikt å arbeide seriøst med de spørsmål som svært ofte fortreges og defineres som ikke-eksisterende av fagfolk i helse- og sosialsektoren — spørsmålene om grunnlaget for menneskets identitet og meningen med livet. Jeg er svært i mot at noen av disse emneområder skal

defineres ut av vårt interessefelt. Jeg mener det er galt å henvise disse problemområder til andre instanser, bare fordi de er byrdefulle og vanskelige. Likeledes mener jeg det er galt av oss å fungere som avskrivningsbyrå som kopierer andres svar på disse områder. Jeg har ingen tro på at vi alene er i stand til å finne holdbare svar, men vi kan heller ikke toe våre hender og løpe unna ansvaret med bare å lese opp de svar andre stikker i hendene på oss. De svar og faglige løsninger vi kommer fram til må være våre egne, selv om vi står i stor takknemlighetsgjeld til mange.

Mange vil mene at en kristen sosialskole bør utmerke seg med entydige og autoritative prinsipper, og klare svar på de mange spørsmål. Jeg vil ikke benekte at det er riktig å ha en slik målsetting, men jeg vil stille forholdsvis omfattende krav til prosessen frem mot de klare prinsipper. For oss er det ufravikelig å arbeide i kontakt med levende mennesker. De metoder for problemløsning vi utformer, de prinsipper vi når frem til, må utarbeides i levende kontakt med de mennesker prinsippene skal gjøres gjeldende for. Inn i vårt arbeid med klare svar må vi være villige til å bringe det uromoment som en observasjon av virkningene vil være. De forslag til løsninger vi kommer frem til må tåle en konfrontasjon med konsekvensene av svarene. Jeg er overbevist om at denne konsekvens-etiske arbeidsmåte er den eneste holdbare ved en kristen sosialskole. Den tvinger oss nemlig til å bevare følsomheten overfor virkningene av våre metoder på levende mennesker. Jeg er klar over at det i denne sammenheng ville vært rimelig å tatt opp normproblemet i etikken og prinsippene for beskrivelse av normer til behandling. Det er et viktig og omfattende saksområde som jeg gjerne vil komme tilbake til ved en annen anledning. Dog vil jeg klart signalisere at observasjon av normens virkning mer må med, arbeidet med normens utforming.

IV.

Jeg er også sikker på at det vil være forholdsvis langt mellom de klare og sikre svar. Det vil være mye leting, omprøving og forkasting av etablerte løsninger i vår faglige aktivitet. Vi er derfor nødt til å gi hverandre en betydelig mengde tid, ro og tålmodighet. Uten slike arbeidsbetingelser vil arbeidsmiljøet ødelegges av indre utrygghet, mistenksomhet og tillukkethet. Dersom det ikke er tillatt å være underveis, vil vi stagnere og bombardere hverandre med blind påståelighet. I dagens situasjon føler jeg at disse nødvendige kvalitetene i en viss drag er til stede i skolens miljø, men at vi utsettes for et utidig press utenfra, tildels fra kretser som liten eller ingen føling har med problemene.

Jeg ber ikke om at man slutter å interessere seg for oss og hva vi driver med, men jeg vil sterkt appellere til de som nå prøver å presse oss til enkle og poenggivende proklamasjoner: La oss få lov til å være usikre, ta ikke fra oss retten til å være underveis! Vi er satt til å utføre oppgaver som må fylle alle med ydmykhet og lavmæltethet. De erfaringer vi gjør og landevinninger vi eventuelt når, gjør vi på vegne av mange. Å tvinge oss over i en arbeidsform som betyr lettvinthet og forsert høyrøstethet vil i første omgang ramme oss, men i neste omgang de vi utfører arbeid på vegne av. Nettopp fordi det ligger i problemets art at vi ofte vil være langt fra de klare svar, må vi ved denne skolen lære oss til å leve med uenighet på en måte som dessverre er sjelden både i kirke og samfunn. Ikke enhver uenighet er fundamental, ikke enhver motsetning er fatal. Mange standpunkter som synes uforenlige kan være likeverdige fordi begge er foreløpige. Det skal en viss trygghet og erfaring til for å kunne oppleve at uenighet kan være på samme nivå. Den vanlige reaksjonen er at min motparts standpunkt er mindreverdig og befinner seg på et lavere utviklingstrinn. Får den slags holdninger holdninger spre seg i vårt arbeid, har vi tapt på et tidlig stadium i arbeidet med problemene.

V.

Jeg har med vilje sterkt understreket vanskelighetene med å nå frem til klare og entydige svar. Samtidig er det galt å undervurdere at innenfor en rekke av de problemfeltene vi arbeider, finnes det svar og klare prinsipper. Som kristen sosialskole har vi her nytt godt av den kristne kirkes omfattende arbeid for mennesker i nød. Imidlertid vil jeg understreke et forhold! Vårt mål som sosialskole og sosialarbeidere er ikke nådd idet vi har formulert våre teorier på papiret. I vårt arbeid med å løse menneskelige problemer mangler vi nok ofte svar. Men det står også fast at de tilfeller hvor vi har svar, mangler vi ressurser. Vi må derfor si nei til den type teologisk og etisk idealisme som formulerer sine svar inn i en virkelighet hvor det ikke finnes praktiske begrensninger. Våre svar skal praktiseres i situasjoner preget av budsjettinnstramminger, byråkratisk treghet, lange køer, underbemanning og en økende skepsis i opinionen mot alt som sosialarbeidere heter.

La meg også kort presisere, uten at det blir anledning til å utdype det nærmere, at en kristen sosialskole i sitt faglige arbeid må stå i et samtalesforhold både med kirken og sosialsektoren. For mange av de spørsmål vi tar opp til behandling finnes det ikke noe spesifikt kristent svar. Det skal vi åpent innrømme, slik at vi ikke gir våre resultater en status det ikke er grunnlag



Vil sosialskolen for fremtiden lukke vinduene for kirkens kall?

for. Dermed er det et mål å søke å formidle våre resultater i et språk og en form som gjør at de kan skape samtale og forståelse på bredest mulig basis. Dette betyr å bevege seg inn i en av den kristne etikks vanskelige oppgaver, nemlig å «oversette» standpunkter som nok er lett forståelige i en kristen sammenheng, til et almenmenneskelig språk.

VI.

Mange innen kirken mener i dag at en kristen sosialskole bør profilere sin virksomhet slik at hovedvekten legges på å utdanne kristne som gjennom kirkelige stillinger utfører omsorgstjeneste for den troende menighet. Jeg regner med at det vil bli rikelig anledning til å komme tilbake til dette sentrale stridsspørsmål i tiden som kommer, men vil likevel kommentere det her ganske kort. La meg klart si at en kristen sosialskole også må ta på seg oppgaven å utdanne personell til denne oppgaven, men at det er helt uakseptabelt, også av teologiske grunner, å la dette være den totale

målsetting for skolens utdanning og virksomhet forøvrig. Vi bør i stedet ta utgangspunkt i den omfattende og velbegrunnede tradisjon i norsk kirkeliv som definerer diakoni som kristen omsorg for mennesker i nød. Innen tradisjonen blir alle mennesker uansett menighetstilhørighet, i utgangspunktet vårt ansvarsområde. Likeledes forstår man omsorgsoppgavene så bredt at de omfatter tiltak også på det forebyggende og samfunnsmessige plan. Endelig har man innen denne tradisjon hatt sansen for å utvikle allianser med ulike sosialpolitiske instanser og med mennesker av ulikt livssyn. Hovedmålsettingen har vært enkel, nesten naiv: Menneskelige problemer skal løses! For vår skole betyr dette konkret at vi bør drive en virksomhet langt utover det å kvalifisere bare for stillinger i menighetssammenheng. Vi må f. eks. som en kristen sosialskole arbeide med alle de problemer som kristne sosialarbeidere, uansett arbeidsgiver, er opptatt av. Likeledes har vi en klar oppgave gjennom utdanning, forskning og forsøk på å ta opp til seriøs bearbeiding sosialpolitiske problemer på bred basis. I den grad vi har kapasitet og ressurser, er det direkte galt av oss som kirkes sosialskole å trekke oss tilbake og overlate de vanskelige og kontroversielle oppgavene innen sosialpolitikken til «verdslige» instanser. Kan vi i det hele tatt vente å bli tatt alvorlig, dersom vi som kristen sosialskole bare viser spesialinteresse for de spørsmål som kirken definerer som vesentlige og ikke tar medansvar for de øvrige problemene, som kanskje er like viktige, sett med klientenes øyne?

VII.

De prinsipper som jeg foran har trukket opp når det gjelder problemdefinisjon, arbeidsmåter og forsøk på svar stiller helt bestemte krav til skolens virksomhet. Det er nødvendig å utfolde seg over et bredt spekter av tiltak. La meg kort nevne de aktiviteter vi i denne 10-årsperioden har funnet det nødvendig å ta opp. Tiltakene spenner fra grunnutdanning av sosionomer til sosialpolitisk forskning, via etterutdanning, forskningsvirksomhet, sosialpolitiske aksjoner, opinionspåvirkning og produksjon av faglitteratur. Disse oppgaver gir seg ut fra de mål vi setter for aktiviteten, men begrunnes også ved det forhold at skolen nå defineres på høyskolenivå. De krav til allsidig problembehandling, saklig innføring i ulike tradisjoner og retninger som springer ut fra begge disse forhold, er ingen ulempe, men snarere en fordel i realiseringen av de oppgaver vi har tatt på oss som kristen sosialskole. Vi ønsker å knytte til oss et bredt spekter av fagfolk og sette sammen en medarbeiderstab av mennesker med ulik erfaring, faglig orientering og livssyn. På samme måte ønsker vi i vårt ar-

beid å benytte oss av et omfattende tilfang av teologisk sak-kunnskap. Jeg mener det er vesentlig å fastholde som prinsipp at ansvaret for problembehandling og forsøk på svar hviler på skolens egne krefter. Ingen kan frita oss for den oppgave og vi kan heller ikke automatisk overta andres ferdigproduserte svar. Vi er på ingen måte kommet langt nok i dette forsøket på å etablere en saklig, likeverdig dialog mellom teologi og sosialt arbeid, og vil derfor måtte prioritere denne virksomheten i tiden som kommer.

VIII.

Jeg sa innledningsvis at det faktum at studentene bekjenner kristen tro ikke kunne være det sentrale kjennetegn på at vi er en kristen sosialskole. Det står jeg fast ved, men like fullt mener jeg at en kristen sosialskole er nødt til å ta dette kjennetegn alvorlig. Vi vet at studenter i møte med den faglige aktiviteten vil føres inn i en krise som i mange tilfeller kjennes som en troskrise. Den vil kunne bety et oppgjør i forhold til bakgrunnsmiljø og mange kjenner det ekstra vondt å møte disse problemene fra en kristen sosialskole. Jeg ser det slik at vi nettopp som kristen sosialskole må føre studentene gjennom og ikke utenom, disse spenninger og konfrontasjoner som vi vet finnes i forholdet mellom kristen tro og sosialt arbeid. I undervisning og praksis må det nettopp skje et slikt møte personifisert i den enkelte students læreprosess. Det går ingen vei utenom, men samtidig må vi som kristen sosialskole arbeide mye med de vilkår som studentene opplever disse krisebetonte spørsmål under. Er miljøet kjennetegnet ved utrygghet, undertrykkning og utstøting, kan det være direkte uansvarlig å gjennomgå den personlige omprøvningsprosess som utdanningen for mange er. Er miljøet kjennetegnet av omsorg, akseptering og støtte — kort sagt av kristne kvaliteter, kan det personlige møte med den faglige aktivitet bety vekst og modning også i kristen betydning. En av de viktigste oppgavene på dette feltet, i tiden fremover er derfor å arbeide med de tilbud som finnes med hensyn til samtale, kristen omsorg og fellesskap ved skolen.

Min konklusjon på spørsmålet om hva som kjennetegner faglig aktivitet ved en kristen sosialskole vil på denne bakgrunn være: En kristen sosialskole tar den levende klientens hverdag på alvor og aksepterer ikke den fortregning, fornekning, forvrengning og fordomsfullhet som klienter vanligvis møtes med. En kristen sosialskole tar den praktiserende sosialarbeiders hverdag på alvor og lar seg belære av de erfaringer som springer ut av den virkelighetsopplevelsen. En kristen sosialskole tar studentenes situasjon på alvor og går inn i spenningene sammen med

Forts. side 12

Forts. fra side 7.

dem. Om vi som skole ikke er villig til å la oss forvirre, fortvile, men også forplikte av disse realiteter, har vi etter min oppfatning, ikke noe i dette feltet å gjøre! For bare i den grad vi har maktet å ta disse realiteter på alvor, slik at de preger oss, er vi i stand til å gå inn i arbeidet med å forsøke å finne svar og utforme prinsipper. Men i dette arbeidet vil vi snart oppdage at de svar som tåler konfrontasjonen med levende mennesker har som sine forutsetninger innlevelse, varme, oppriktighet, åpenhet, aksepter-

ing. Svar utformet uten disse forutsetninger blir logikk og teologisk geometri. Ingen kan studere seg til innlevelse, ingen kan forske seg til åpenhet. Innlevelse, varme, oppriktighet, åpenhet, akseptering er gaver som gis til alle som våger å ta imot.

Hva er en kristen sosialskole? Kanskje den først og fremst kjennetegnes ved at vi som jobber her er i stand til å ta imot disse gavene og bruke dem i våre forsøk på å finne løsninger på menneskelige problemer — egne og andres.

LEDIGE STILLINGER

BERGEN KALLER DIAKONKLOKKERE.

Diakonklokkestillingene i Domkirken, Korskirken, Nykirken, Sandvikskirken, Årstad, St. Markus, St. Olav, St. Jakob, Fridalen, Solheim, Landås, Slettebakken, Fyllingsdalen, Fana, Laksevåg, Nygård, Storetveit, Åsane, Nordås og Loddefjord menigheter er ledige og skal besettes med fullt utdannede diakoner. Det arbeides for at diakonklokkerne skal bli fritatt for tjeneste ved prestekontorene.

Stillingene er plassert i l.tr. 11/16, brutto begynnerlønn kr. 56.197, stigende til kr. 70.399. Hertil kommer kr. 4.198,— pr. år for uregelmessig arbeidstid.

Skyssgodtgjørelse.

Menighetene vil være behjelpelig med å skaffe boliger.

Nærmere opplysninger kan fås ved henvendelse til Kirkeseksjonen i Bergen, Lille Øvregate 38, 5000 Bergen.

Søknad med bekreftede attestkopier stilet til de respektive menighetsråd, sendes Kirkeseksjonen i Bergen, innen 10. mars 1978.

SKI KOMMUNE — MENIGHETSARBEIDER, SKI KIRKE.

Ved Ski kirke er nyopprettet stilling som menighetsarbeider ledig med tilfredselse snarest mulig. Ved siden av det generelle barne- og ungdomsarbeid i Ski menighet, skal menighetsarbeideren bistå sognepresten i konfirmasjons- undervisninger i tilknytning til Ski og Kråkstad menigheter.

Stillingen ønskes fortrinnsvis besatt med lærer/adjunkt, eventuelt diakon med tilleggsutdanning i kristendomskunnskap tilsvarende bibelskole e.l.

Stillingen er plassert i l.tr. 16 i det kommunale regulativ, f. t. kr. 70.399,— og med tillegg på kr. 6.860,— for forskjøvet arbeidstid og ukontrollerbar overtid. Ved ansettelse av lærer/adjunkt, vil denne få samme avlønning som vedkommende ville ha fått i grunnskolen, og i tillegg kr. 6.860,— for forskjøvet arbeidstid og ukontrollerbar overtid.

Arbeidstiden vil for øvrig være 40 timer pr. uke i 48 uker pr. år, også ved eventuell ansettelse av lærer/adjunkt i stillingen. Instruks for stillingen vil bli utarbeidet.

Kommunen har pensjonsordning med 2% pliktig innskott av brutto lønn.

For øvrig skjer ansettelsen på de vilkår som til enhver tid framgår av lover, reglement og tariffavtale. Den som tilsettes, må kunne legge fram tilfredsstillende helseattest av ny dato. Kommunen vil, om nødvendig, forsøke å være behjelpelig med å skaffe bolig.

Søknad med bekreftede kopier av attester og vitnemål sendes Rådmannen i Ski, postboks 10, 7401 Ski, innen 1. mars 1978.